

УДК 793

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-2-24>**Сергій САНДУЛЬСЬКИЙ,***orcid.org/0000-0003-0062-2670*

викладач кафедри хореографії

Хмельницького гуманітарно-педагогічної академії

(Хмельницький, Україна) sergiysandulskiy@ukr.net**Людмила ПАВЛІШЕНА,***orcid.org/0000-0003-1807-588X*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри хореографії

Хмельницького гуманітарно-педагогічної академії

(Хмельницький, Україна) pavlishena.76@ukr.net**Тетяна ЛОБАН,***orcid.org/0000-0001-9282-6069*

старший викладач кафедри хореографії

Рівненського державного гуманітарного університету

(Рівне, Україна) uratanu7@ukr.net

ДЖАЗ-ТАНЕЦЬ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Статтю присвячено дослідженню особливостей формування та розвитку сучасного хореографічного мистецтва, а саме сучасних стилей джаз-танцю (джаз-модерн, contemporary jazz-dance, джаз-фанк, фольк-джаз, бродвей-джаз). Проведено аналіз наукових досліджень у галузі сучасного хореографічного мистецтва, наведено історичні аспекти становлення хореографічного спрямування джаз-танцю, стилістичні та технічні особливості танцю.

Для кожного часу характерний свій танцювальний напрямок, в якому види хореографічного мистецтва, набувають нових рис та особливостей, властивих цьому новому часу. Танцювальний напрямок джаз-модерн є яскравим прикладом того, як танець може змінюватися і вдосконалюватися, підлаштовуючись під особливості того часу, в якому його виконують. Джаз – модерн на відміну від класичного танцю використовує все нове, все оточуюче. Він рухливий, непередбачуваний і не має правил, канонів. Він намагається втілити у хореографічну форму навколишнє життя, нові ритми, манери, створює нову пластику. Тому джаз-модерн цікавий і близький для молодого покоління. Однак зараз спостерігається дедалі більше мікстових танцювальних технік, які поєднують усі основні системи. Хореографи у своїх постановках намагаються знайти передусім щось нове, незвичайне: незалежно від лексичної приналежності. Хореограф мислить рухом, а оскільки професійні хореографи володіють безліччю танцювальних технік – процес запозичення і з'єднання неминучий. І тому виник термін contemporary dance – напрямок, який неможливо віднести до якогось стилю чи системи. Це природний процес інтеграції. У сучасному танці, особливо в джазі та модерні, кожен педагог практично створює свою школу. І цінність педагога та хореографа визначається саме його самобутністю та неповторністю.

Ключові слова: джаз-танець, джаз-модерн, contemporary jazz-dance, джаз-фанк, фольк-джаз, бродвей-джаз, сучасне хореографічне мистецтво.

Serhiy SANDULSKY,*orcid.org/0000-0003-0062-2670*

Lecturer at the Choreography Department

Khmelnitskyi Humanitarian and Pedagogical Academy

(Khmelnitskyi, Ukraine) sergiysandulskiy@ukr.net**Liudmyla PAVLISHENA,***orcid.org/0000-0003-1807-588X*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Choreography Department

Khmelnitskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

(Khmelnitskyi, Ukraine) pavlishena.76@ukr.net

Tetiana LOBAN,
orcid.org/0000-0001-9282-6069
Senior Lecturer at the Choreography Department
Rivne State University of the Humanities
(Rivne, Ukraine) yuratanya7@ukr.net

JAZZ DANCE IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY CHOREOGRAPHIC ART

The article is devoted to the study of the features of the formation and development of modern choreographic art, namely modern styles of jazz dance (jazz-modern, contemporary jazz-dance, jazz-funk, folk-jazz, Broadway jazz). An analysis of scientific research in the field of modern choreographic art is carried out, historical aspects of the formation of the choreographic direction of jazz dance, stylistic and technical features of dance are presented.

Each time is characterized by its own dance direction, in which types of choreographic art acquire new features and characteristics inherent in this new time. The jazz-modern dance direction is a vivid example of how dance can change and improve, adapting to the characteristics of the time in which it is performed. Jazz-modern, unlike classical dance, uses everything new, everything surrounding it. It is mobile, unpredictable and has no rules, canons. It tries to embody the surrounding life, new rhythms, manners, and creates new plasticity in choreographic form. Therefore, jazz-modern is interesting and close to the younger generation. However, now there are more and more mixed dance techniques that combine all the main systems. Choreographers in their productions try to find, first of all, something new, unusual: regardless of lexical affiliation. A choreographer thinks in movement, and since professional choreographers own a multitude of dance techniques, the process of borrowing and combining is inevitable. And that is why the term contemporary dance arose – a direction that cannot be attributed to any style or system. This is a natural process of integration. In modern dance, especially in jazz and modern, each teacher practically creates his own school. And the value of a teacher and choreographer is determined precisely by his originality and uniqueness.

Key words: jazz dance, jazz-modern, contemporary jazz-dance, jazz-funk, folk jazz, Broadway jazz, modern choreographic art.

Постановка проблеми. Сучасна хореографія, як частина сучасного мистецтва, стрімко розвивається, підкоряючись логіці та трендам сучасного світу. Сучасний джаз-танець запозичив термінологію та окремі рухи з різних танцювальних напрямків. Із балету він взяв французьку термінологію та деякі рухи, позиції рук та ніг. Модерн дав джаз-танцю найбільшу свободу у розкріпаченні торсу та включення його в активну роботу. У степу була запозичена підкреслена ритмізація рухів. Бальні танці теж вплинули на становлення та розвиток джаз-танцю. Як впливають на нього популярні танці: на початку століття це був чарльстон; коли латино-американські танці ставали популярними, базові кроки також запозичувалися (кроки із Ча-ча-ча, Мамби, Самби). Також великий вплив стилів hip-hop, r'n'b, latin, contemporary, funky, house, free style. З'явилися нові рухи рук, стегон, ритмічні зміни (Яцеленко, Баканча, 2020). У джаз-танці можуть перетинатися різні стилі – традиційний (класичний джаз мюзиклів), ліричний, афро чи модерн, contemporary. Так як велике значення в джаз-танці має винахідливість та імпровізація, багато танцюристів привносять у свій танець зовсім інші стилі. Джаз-танець налічує більше 15 стилів: афро-карибський джаз, автентичний джаз, класичний джаз, ліричний, латиноамериканський, театральний і т. д. Цей танцювальний стиль швидко став популярний в Америці і продовжував

розвиватися, одночасно зачаровуючи людей всіх вікових категорій. Сучасний джаз-танець перейняв елементи з різних соціальних, театральних та артистичних танцювальних форм і вважається високохудожньою та/або театральною формою, а також розважальною чи соціальною формою танцю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія джаз-танцю на сучасному етапі характеризується появою нових, актуальних та нетрадиційних стилів хореографії. Джаз з'явився на світ у результаті складного шляху, синтезу багатьох елементів американської та африканської культур і, як художнє явище є результатом столітньої еволюції гри на ударних інструментах племен Африки. Зародження джазу належить до моменту історії, коли почався масовий завезення рабів із Західного узбережжя африканського континенту в Новий Світ. Історичний шлях розвитку джазової культури починається з заснування Джеймстауна (1607) – англійського поселення, куди були завезені голландцями раби з Африки, а ще через 12 років утворився новий етнічний і расовий елемент – африканці. Наступним етапом став період Першої світової війни, який зруйнував духовну ізоляцію афро-американців та сприяв зростанню їхнього культурного та освітнього рівня (Dancing many drums, 2001).

Починаючи з 90-х років і до кінця Другої світової війни – наступний етап розвитку джазового

танцю як особливої техніки, зі своєю школою, певним лексичним модулем та системою руху. Джаз-танець і музика стають невід'ємною частиною музичних вистав на Бродвеї та в Гарлемі. Саме в цей час джаз-танець дуже впливає не тільки на театральний і побутовий танець, але і на балетний театр. Цей особливий вид танцювального мистецтва захоплює, у тому числі всю Європу. Все це і зумовлює виділення джазового танцю в окремих напрямках танцювальної техніки.

Професійне вивчення джазу, основ джаз-танцю розпочалося у 40-і роки. Видатними артистами цього покоління були Жак Коле (Jack Cole), Катрін Данхам (Katherine Dunham), Перл Примус (Pearl Primus). Jack Cole, який здобув освіту модерн-танцівника, розвивав джазові стилі, підкреслював ізольованість техніки, яка чітко базується на орієнтальних танцювальних традиціях. Джек Кул – вважається батьком-засновником джазової техніки. Він був натхненником для Метт Меттокса, Боб Фосса, Джером Роббінса, Гвен Вердон та багатьох інших хореографів. Катрін Данхам і Перл Примус включали оригінальні етнічні теми до своєї хореографії. Вони надихали та стимулювали розвиток американських модерн-танцюристів у 40-х роках. Імена виконавців, які працювали з Коле, Данхам, Примусом, ми бачимо серед тих танцівників і хореографів, які досягли визначних результатів. Це Метт Меттокс (Matt Mattox), Гвен Вердон (Gwen Verdon), Керол Хайней, Джордж та Ефіл Мартін, Баз Міллер, Таллі Брітті (Talley Beatty). Боб Фосс – відомий джазовий хореограф, який створив нову форму джаз-танцю під впливом виконавства Фреда Астера та стилів бурлеск та водевіль. Луїджі – танцюрист, який створив спеціальну техніку розігріву (джазовий екзерсис, покликаний підготувати тіло для танцю) після того, як він став паралізованим в автомобільній аварії. Після II світової війни почався активний вплив джазу на європейський континент. Особливий інтерес до джаз-танцю підігрівався численними музичними фільмами, вершиною такого публічного інтересу став грандіозний успіх «Вестсайдської історії» (Westside story) (Bailey, 1995; Cohan, 1989). Джером Роббінс – хореограф багатьох відомих мюзиклів. Він також заснував балетну трупу Ballets USA. Джаз-танець Америки досяг вражаючих успіхів – танцювальна трупа Елвіна Ейлі (Alvin Ailey Dance Foundation, 2024) познайомила глядачів з багатством афро-американських традицій і з тими найвищими результатами, яких вони досягли, органічно об'єднавши балет, джаз і етнічний танець.

В останні роки джаз-танець набув особливої актуальності і користується дедалі більшою увагою як з боку практиків, так і з боку теоретиків хореографічного мистецтва. Для цього знадобилося звернення до великого теоретичного матеріалу з дослідження джазового танцю, який міститься в роботах: Seguin E., Dunning J., Bailey P., Cohan R. (Seguin, 2003; Dunning, 1998; Bailey, 1995; Margot L. Torbert, 2000; Cohan, 1989).

Формулювання цілей статті. Мета даної роботи – проаналізувати історію становлення джазового танцю та визначити основні тенденції у розвитку даного напрямку на сучасному етапі; виявити та теоретично обґрунтувати специфіку створення хореографічних композицій у жанрі джаз-танцю.

Виклад основного матеріалу. Батьківщиною джаз-танцю є Африка, а його творці-жителі африканського континенту і афро-американці. Мелодії та ритми, разом із рабами, проникли в Америку, ввібрали у себе фольклор багатьох національностей, що проживають у США, і, в результаті, сформувався унікальний музичний та танцювальний феномен (Плахотнюк, 2016). Спробу вивчити і осмислити цей культурний пласт було здійснено у 40-ті роки 20 століття. Видатні діячі танцювального мистецтва того часу Жак Коле, Перл Примус, Катрін Данхам сприяли просуванню джазу до Європи. Особливо активний поступ джазу на європейський континент починається після 2-ї світової війни. Джаз проник у багато сфер мистецтва. Поєднавшись з американським шоу-бізнесом, джаз-танець увібрав у себе та трансформував елементи модерну, свінгу, степу, а пізніше – хіп-хопу та фанку. Розквіт джазового танцювального стилю посідає на 60-ті роки минулого століття одночасно з розквітом музики джазу. Джаз-танець сьогодні – це енергійність, жорсткі ритми, натиск емоцій, що межують з агресією, імпульсивність. У танці є елементи репу, брейк-дансу, хіп-хопу. Сучасна джазова хореографія стирає межі між стилями та напрямками, органічно поєднуючи традицію та новизну.

Сам по собі термін джаз-танець нерозривно пов'язаний з поняттям танців у стилі «свінг» і включає: лінді хоп, чарльстон, бугі-вугі, джиттербаг (як суміш стилів), шег, бальбоа, блюз. Ця назва часто також поширюється на джайв, рок-н-рол, West Coast Swing, Se rock або Le Rock та інші танці, що розвинулися в 1940-х і пізніше. У США терміном «свінг» частіше позначають такі соціальні танці, як лінді хоп, West Coast Swing, East Coast Swing, Hand Dancing (Плахотнюк, 2018).

Основні стилі джаз-танцю

Стилі джаз-танцю	Головні характеристики та відмінності
CLASSICAL	Цей стиль запозичив у класичного танцю дисципліну рухів, позиції рук та ніг. Засновник класичного джазу Метт Метокс.
BLUES	Це найповільніший із джазових танців, неймовірно стильний і дуже простий танець. Він приємний у вивченні, і його все частіше можна спостерігати на різних танцювальних вечорах і навіть як весільний танець. Спочатку блюз танцювали виключно під блюзову музику, проте потім для танцю стала використовуватися будь-яка нешвидка музика певного темпу, зокрема музика в стилі рок і R&B.
LYRICAL	Це стиль танцю, створений зі злиття балету із сучасним джазом. Відрізняється великою кількістю різних рухів на одиницю темпу, що виконуються дуже м'яко, без видимої напруги.
HOT	Цей стиль сповнений високих виразних кроків і збудливих рухів, в цьому стилі джазового танцю є багато елементів степу, так як ритм занадто швидкий, пози можуть допускати сутулу спину, підняті плечі і стегна, що гойдаються, найчастіше цей стиль виконується в телевізійних, комерційних шоу і мюзиклах.
BROADWAY	Мюзикли, що стали популярними у 20-30-х роках ХХ століття, вимагали дедалі сильнішої хореографії, зрозумілої та запальної для глядача. Тут і з'явився стиль бродвейського джазу, взявши свою назву від нью-йоркської вулиці Бродвей, де знаходиться знаменитий театр.
AFRO	Афро-джаз – це можливість поєднати сучасну техніку джазу з її споконвічним предком – африканськими етнічними танцями. Афро-джаз, що увібрав у себе об'ємний пласт туземної культури, занурює у відповідний настрій єднання з природою, світом та самим собою. Танець не класичний, а етнічний, це додає йому простоти. В якості музичного супроводу використовується етнічна музика та її оброблення.
JAZZ-MODERN	Енергійний та виразний танець, образний танець, який взяв усе найкраще із джазової хореографії та модерну.
JAZZ-POP	Це джаз-танець, що еволюціонував під впливом сучасної культури, що увібрав у себе елементи vogue, waacking, street-dance, disco. Він позбавлений хіп-хопового баунсу та відрізняється переважанням манерності над технікою, стриманості над розв'язністю.
LATINO-JAZZ	Танець, у якому джазові елементи поєднуються із самбою та сальсою. Виконується під латиноамериканські ритми та відрізняється розкутістю торсу.

Джерело: Бродвейський джаз – це... URL: <http://narodni.com.ua/tantsi/brodvieiskii-dzhaz-eto>.

Аналізуючи сучасні напрямки які популярні в хореографічному мистецтві, можна затвердити, що більшість нових форм і напрямків танцю пішли від джаз танцю (табл. 1). Під час пошуку нових стилів танцю митці і хореографи почали синтезувати між собою різні стилі танцю, утворюючи один цілісний зі своєю технікою та манерою. Наведемо характеристику таких стилів джаз-танцю як: джаз-модерн, джаз-фанк, джаз-фольк, бродвей-джаз, Contemporary jazz-dance. Що стосується розвитку джаз-танцю, починаючи з ранніх форм народного джазу і закінчуючи перетином автентичного джазу з євроцентричним класицизмом в середині-кінці ХХ століття, в хореографічному та імпровізованому джазовому танцювальному виконанні з'являється певна комбінація наступних елементів: заземленість (знижений центр тяжкості та зв'язок із землею); нахилений торс та зігнуті кінцівки; ізоляція та поліцентризм; синкопування та поліритмія; музичність; динамізм; імпровізація; відношення

до презентаційного виступу; плинний обмін між індивідом та групою.

Джаз-танець – це напрям у хореографії, що має одну назву з музичним стилем, але сформований окремо від нього. Потрібно розмежовувати джаз, як напрямок музики і джаз, як танець. Поєднують музичну та танцювальну течії загальні принципи створення: імпровізація, поліцентрія, поліритмія (аналог музичної поліфонії). З цих трьох основних принципів впливають менш значущі: ізоляція, імпульс, хвиля, колапс (скидання) та інші.

Джаз-танець є оригінальним поєднанням самобутніх афро-американських традицій, балету, сучасних хореографічних течій та етнічного танцю. Техніка джазу досить складна. Вона поєднує складні пози, оригінальні танцювальні фігури, асиметричні ламані рухи, складні ефектні переклади рук, кидки на підлогу. Своєрідна музика вимагає від хореографа нових рішень, які дозволять передати химерні музичні звороти мовою тіла. У джаз-танці органічно поєднані вое-

дино та втілені засобами хореографії й руху душі та емоційні відчуття. Танцюристи джазу вивчають та використовують балетну техніку. Виворітні позиції класичного танцю співіснують з паралельними. Округлість рук, характерна для класики, поєднується із прямими позиціями.

До кінця 60-х років джаз-танець міцно зайняв своє місце у низці напрямків сучасної хореографії. Його застосування було досить широким: побутовий танець, театральний танець, танець у кіно і, нарешті, суто хореографічні спектаклі, створені мовою джазового танцю. Будучи «відкритою» системою, джаз-танець у своїх пошуках звертається до засобів виразності інших напрямів, вибираючи досягнення танцю модерн, класичного танцю, народної хореографії та інших напрямів танцювального мистецтва. В результаті почався процес асиміляції різних технік сучасної хореографії, і джаз-танець видозмінився, запозичивши нові прийоми. Так з'явилася нова техніка, новий різновид джаз-танцю та новий термін джаз-модерн танець.

Джаз-модерн – це «мікс» джазу, модерну та класичного танцю. У процесі розвитку різних напрямів сучасного танцю спостерігалось зближення джаз-танцю з танцем модерн та запозичення елементів та рухів із класичного балету. Так з'явився танець джаз-модерн. Заснований на базі класичного балету, цей танець повністю зламав стереотипи класичної танцювальної культури ХХ століття (Корінний, 2003). Це була нова мова рухів, яка увібрала в себе все пластичне багатство латиноамериканських, африканських, арабських танців і поєднала їх з виразністю емоційного виконання танцюриста, що пройшов хорошу класичну підготовку. Ця техніка органічно поєднала, на перший погляд не сумісні речі – енергію, ритм, координацію, силу та спритність джазового танцю; ідею та філософію, вільний хребет, роботу з диханням та вагою тіла з танцю модерн; рухи з класичного балету, які дозволяють виробити стійкість, крок, виворіт, стрибок і обертання.

Саме джаз-модерн став тією унікальною технікою, яка дає змогу виховувати універсального виконавця. Наразі спостерігається дедалі більше «мікстових» танцювальних технік, які поєднують усі основні системи. Хореографи у своїх постановках намагаються знайти передусім щось нове, незвичайне: незалежно від лексичної приналежності. Хореограф танцю мислить рухом, а оскільки професійні хореографи володіють безліччю танцювальних технік, процес запозичення і з'єднання неминучий. Саме із сучасного танцю прийшли у спорт, зокрема у гімнастику, багато елементів вільної пластики.

Джаз-модерн розвивався всупереч класичному балету, заперечуючи його консервативність та жорсткі рамки. У джаз-модерні можна танцювати босоніж, інколи ж навіть без музичного супроводу. Школа джаз-модерну дозволяє відчути своє тіло, навчить виражати їм найтонші відтінки емоцій та відчуттів, дасть безумовне почуття ритму та потужний емоційний заряд. Танцювальні навички, які отримують під час занять джаз-модерном, універсальні, тому що сучасний джаз-модерн вбирає в себе також усе найкраще з молодіжних танцювальних культур, як клубних (латино, R'n'B), так і вуличних (хіп-хоп, брейк та ін.) (Погребняк, 2018).

Класична хореографія, джаз, модерн – усі ці напрямки злилися у новітньому сучасному танцювальному напрямі contemporary jazz-dance, який є авангардом сучасного танцювального мистецтва. Суворість класичного балету миттєво змінюється вільними пересуваннями у характері модерну; різкі джазові рухи переходять у красиве класичне адажіо, повітряні стрибки чергуються з партерними комбінаціями – ці та багато інших прийомів contemporary dance зачаровують глядача різноманітністю та оригінальністю. Contemporary танець – це не єдиний однозначний стиль, а поєднання різних танцювальних методик, взятих із західного та східного стилів. Засобами цього виступає синтез, актуалізація та розвиток різних технік та танцювальних стилів. Це і неокласичний танець, джаз, танець модерн, елементи та східного мистецтва руху (цигун, тайцзицюань, йога).

Contemporary jazz-dance сьогодні – це різновид джазу, який поділяє характеристики руху з сучасним модерновим танцем. Акцент робиться на експресії, гнучкості, розтягуванні та поворотах. У заняття включені вправи в партері (робота на підлозі), розслаблення, а також стретчинг (Луганська, 2020). Відмінними рисами contemporary jazz-dance є також контрастність: чергування напруги м'язів і різкого розслаблення, падіння та підйоми, різкі зупинки (часто на прямих ногах), балансування, зміна настрою та емоцій.

Також до сучасних стилів джаз-танцю відноситься джаз-фанк, який утворився завдяки поєднанню елементів джазу, стрип-пластики, а також хіп-хопу. Танець джаз-фанк вперше станцювали у США у 80-х роках ХХ ст. Він залишається популярним досі. Цей танець полягає у змішанні різних стилів, зокрема джазу, хіп-хопу, включаючи рухи вільної пластики, хвилі, плавні та різкі рухи. Джаз-фанк популярний і на теренах телебачення, цей стиль використовують під час зйомок кліпів відомих зірок, так як взято з кожного стилю най-

кращі з елементів, так є можливість в цьому танці імпровізувати. Фольк-джаз – це форма джазового танцю з елементами фольклорного танцю, який був сформований в 90-х роках ХХ століття. Завдяки цьому стилю хореографи можуть розширити своє бачення, і водночас поєднати зовсім різні стилі між собою, а саме народну хореографію і джазові елементи. Бродвей-джаз танець – це форма джазового сучасного танцю, і часто користується популярністю в мюзиклах. Виник цей стиль в Нью-Йорку від знаменитої вулиці Бродвей в Лінкольн-центрі. Характер виконання бродвей-джазу залежить від ідеї і стилістиці самого мюзиклу. Характерний бродвей-джаз танець своєю манерою виконання, а саме ритмічність, імпульс рухів, рухливість різними частинами тіла. Важливо відчутти ритм і манеру виконання, і через емоцію і рух тіла передати сюжет мюзиклу (Яценко, Баканча, 2020).

Джаз-танець вплинув і на балет Європи. Класичні танцівники та хореографи, наприклад, Англії, опановували сучасні джазові традиції. Фредерік Аштон (Frederick William Mallandaine Ashton, 2024) поставив у 1968 році для Королівського балету виставу «Джазовий календар» (Kavanagh, 1996). Танцювальний бум викликав інтерес публіки до таких напрямків, як соул, біт, афро-джаз, степ, а також до балету та танцю модерн. Наприкінці 60-х рр. у Німеччині, Бельгії, Франції стали проходити міжнародні літні майстер-класи та курси, де танцівники та педагоги з усього світу представляли техніку та стилі джаз-танцю, спочатку отримавши свої знання у таких американських педагогів, як Matt Mattox, Волтер Нікс (Walter Nicks), Луїджі (Luigi, 2024), Джордано (Gus Giordano). Багато танцюристів продовжували навчання у США, а педагоги з Америки осідали у Європі.

Протягом 70-х рр. міжнародні танцювальні майстерні розповсюджувались по всій Європі, де працювали педагоги, які репрезентували нове покоління Fred Benjamin, Rick Odums, Danny Daniels. У розвитку джаз-танцю в Європі домінували розважальність та комерція. Відкривалися приватні школи, доступ до яких було відкрито всім охочим. Танцювальні академії унікали включення джаз-танцю як дисципліну до основного курсу. Джаз-танець сприяє гнучкості та чутливості класичних танцівників та танцюристів модерну. Джаз-танець – це ритм та технічна майстерність. Це усвідомлювали в таких країнах, як Німеччина та Болгарія, де до класичних танцювальних академій включали джаз-танець у навчальний курс. Рухи джаз-танцю вперед йдуть через викорис-

тання різного матеріалу: етнічний танець, балет, степ, а також вуличні стилі. Сучасний джаз-танець знищує межі між ними, поєднуючи воедино всі стилі, форми, напрямки.

Трансформація джаз-танцю в танцювальний театр та поєднання професійної техніки та хореографії створили модерний джаз-танець. Модерн джаз-танець кидає виклик сучасній танцювальній мові, якою говорить вся Європа. Джаз як танець з'явився з джазовою музикою у 1920-ті роки. Сьогодні існує безліч стилів джазу, які танцюють під різну музику. Але всі ці стилі поєднують дуже енергійні та ритмічні рухи. Для того щоб танцювати джаз, танцюрист повинен бути в прекрасній фізичній формі і мати особливу гнучкість.

Сучасний джаз-танець пропонує необмежені можливості, вимагаючи від виконавців творчості та індивідуальності. Щоб відзначитись у джаз-танці, танцюрист повинен займатися і класичною балетною технікою, що дозволяє відмінно контролювати своє тіло, надати силу м'язам, покращити баланс (рівновагу), а також виконувати різкі та чіткі рухи, властиві джаз-танцю. Серед технічних засад джаз-танцю ідея ізоляції є головною. Іншим важливим фактором є усвідомлення необхідності напруження-розслаблення (contraction-release). Без цього танцюрист не може працювати у манері ізоляції. До базових елементів джаз-танцю відносять: ball change, twist, pivot step, touch step, Pique passe, stag leap, jete', pencil spin, barrel turn, fan kick, jazz walk, jazz run, hip walk, chasses, cat walk and the catch step (Плахотнюк, 2013).

Що стосується музичної основи джаз-танцю, як правило, джазова музика відрізняється стильовою різноманітністю. Але сьогодні найбільший інтерес та труднощі для джазових танцюристів становить розуміння сплаву джазової та електронної музики. Джаз-танець може виконуватися під швидкотемпові іноді навіть агресивні ритми Swing/Bebop, Afro Cuban, Brazilian, Latin, Funky Jazz. Найважливіша особливість джаз-танцю-імпровізація. Вона допомагає танцюристу відобразити ті зміни, що відбуваються в навколишньому світі (естетичні та соціальні). Blues jazz – повільний, чуттєвий та емоційний танець, що виконується під блюзову музику. У блюз-джаз танці можуть виражатися самотність, сум, туга, страждання, гнів і радість, також як і любов, пристрасть-будь-які переживання з усього спектру людських почуттів та емоцій. Експресія – дуже важливий фактор у джаз-танці. Музика виражається через драматичні грандіозні рухи. Здатність танцюриста індивідуалізувати свій танець і здатність самого

танцю адаптуватися до мінливої естетики та соціальних змін завдяки тій самій імпровізації. Що стосується імпровізації, то імпровізація – це технічна властивість джазового танцю, а також вираз мінливої культури. У цьому сенсі сучасний джаз-танець, як і всі прояви народної культури, ніколи не може стати статичним. Він постійно відображатиме зміни в постійно мінливому світі.

Висновки. Таким чином, сучасний джаз-танець має велике значення у розвитку та ста-

новленні сучасного хореографічного мистецтва. Джаз-танець задовольняє творчі потреби балетмейстерів, хореографів-постановників при реалізації своїх ідей, пошуків, задумів. Цей танцювальний напрямок пропонує необмежені можливості, залежно від індивідуальності та креативності. Сучасний джаз-танець дозволяє розважати, відображати таємничі сили життя або просто проілюструвати чистий рух та хореографічну майстерність танцюриста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бродвейський джаз – це.. URL: <http://narodni.com.ua/tantsi/brodveiskii-dzhaz-eto>
2. Корінний М. Короткий енциклопедичний словник з культури / М. Корінний, В. Шевченко. К. : Україна, 2003. 384 с.
3. Луганська Ю. Особливості хореографічної взаємодії партнерів на основі лексики танцю в стилі джаз-модерн. *Херсонський державний ун-т*. Херсон : ХДУ, 2020. 34 с.
4. Плахотнюк О. Джаз-танець у контексті розвитку сучасного хореографічного мистецтва України. *Вісник КНУ ім. Карпенка-Карого*. 2013. Вип. 12. С. 179–186.
5. Плахотнюк О. Сценічні та побутові форми джаз-танцю. *Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка : зб. наук. праць*. Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2013. Серія педагогічні науки. Вип. 10. С. 130–139.
6. Плахотнюк О. А. Сучасний джаз-танець як феномен художньої культури: дис. ... к-та мист-ва : 26.00.0 ; Прикарпат. нац. ун-т ім. Вас. Стефаника. Івано-Франківськ, 2016. 295 с.
7. Плахотнюк О. Проблематика розуміння природи афро-джаз-танцю. *Молодий вчений*. 2018. № 7(1). С. 40–44.
8. Погребняк М. М. Сценічний (театральний) джаз-танець: витоки та естетичні особливості. *Молодий вчений*. 2018. № 2.2 (54.2). С. 44–50.
9. Яцеленко А.А., Баканча Л.А. Поєднання джаз-танцю з іншими стилями в хореографії. *Молодий вчений*. № 12 (88). 2020. С. 368–370. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-72>
10. Alvin Ailey Dance Foundation. 2024. URL: <http://www.alvinailey.org/>
11. Bailey P. «Revelations: the autobiography of Alvin Ailey», Carol Pub. Group, 1995. 183 pp.
12. Cohan R. The Dance Workshop. Gaia Books Ltd. 1989. ISBN 0-04-790010-5.
13. Dancing many drums : excavations in African American dance / edited by Thomas F. De Frantz. *The University of Wisconsin Press*. 2001. 382 p.
14. Dunning J. Alvin Ailey: a life in dance. *Da Capo Press*. 1998. 468 pp.
15. Frederick William Mallandaine Ashton. URL: <http://www.ballet.co.uk/ashton/>
16. Julie Kavanagh: Secret muses: the life of Frederick Ashton, London: Faber and Faber. 1996. ISBN 0-571-14352-0
17. Luigi. URL: <http://www.luigijazz.com/>
18. Margot L. Torbert, «Teaching Dance Jazz». Margot Torbert. 2000. ISBN 0976407108, 9780976407102.
19. Seguin E. «Histoire de la danse jazz». 2003. Editions CHIRON. ISBN 2-7027-0782-3, 281 pp.

REFERENCES

1. Brodveiskiyi dzhaz – tse.. [Broadway jazz is..] URL: <http://narodni.com.ua/tantsi/brodveiskii-dzhaz-eto> [in Ukrainian].
2. Korinnyi M. Korotkyi entsyklopedychnyi slovnyk z kultury [Short encyclopedic dictionary of culture] / M. Korinnyi, V. Shevchenko. K. : Ukraina [Ukraine]. 2003. 384 s. [in Ukrainian].
3. Luhanska Yu. Osoblyvosti khoreohrafichnoi vzaiemodii partneriv na osnovi leksyky tantsiu v styli dzhaz-modern [Peculiarities of choreographic interaction of partners based on the vocabulary of dance in the jazz-modern style]. *Khersonskiy derzhavnyi un-t. Kherson : KhDU [Kherson State University. Kherson: KhDU]*, 2020. 34 s.
4. Plakhotniuk O. Dzhaz-tanets u konteksti rozvytku suchasnoho khoreohrafichnoho mystetstva Ukrainy [Jazz dance in the context of the development of modern choreographic art of Ukraine]. *Visnyk KNU im. Karpenka-Karoho [Bulletin of the Karpenko-Kary Kyiv National University]*. 2013. Vyp. 12. S. 179–186.
5. Plakhotniuk O. Stsenichni ta pobutovi formy dzhaz-tantsiu [Stage and everyday forms of jazz dance]. *Visnyk LNU im. T. Shevchenka : zb. nauk. prats. Luhansk : LNU im. T. Shevchenka, 2013. Seriya pedahohichni nauky. Vyp. 10 [Bulletin of the T. Shevchenko Lviv National University: Collection of scientific works. Luhansk: LNU named after T. Shevchenko, 2013. Series of pedagogical sciences. Issue 10]*. S. 130–139. [in Ukrainian].
6. Plakhotniuk O. A. Suchasnyi dzhaz-tanets yak fenomen khudozhnoi kultury [Modern jazz dance as a phenomenon of artistic culture]: dys. ... k-ta myst-va : 26.00.0 ; Prykarpat. nats. un-t im. Vas. Stefanyka. Ivano-Frankivsk [dis. ... k-ta myst-va: 26.00.0 ; Precarpathian. National. Univ. named after Vas. Stefanyk. Ivano-Frankivsk], 2016. 295 s. [in Ukrainian].
7. Plakhotniuk O. Problematyka rozuminnia pryrody afro-dzhaz-tantsiu [Problems of understanding the nature of Afro-jazz dance]. *Molodyi vchenyi [Young scientist]*. 2018. № 7(1). S. 40–44. [in Ukrainian].
8. Pohrebniak M. M. Stsenichni dzhaz-tanets: vytyky ta estetychni osoblyvosti [Stage (theatrical) jazz dance: origins and aesthetic features]. *Molodyi vchenyi [Young scientist]*. 2018. № 2.2 (54.2). S. 44–50. [in Ukrainian].

9. Yatselenko A.A., Bakancha L.A. Poiednannia dzhaz-tantsiu z inshymy styliamy v khoreohrafi [The combination of jazz dance with other styles in choreography]. *Molodyi vchenyi [Young Scientist]*. № 12 (88). [in Ukrainian].
10. Alvin Ailey Dance Foundation. 2024. URL: <http://www.alvinailey.org/>
11. Bailey P., «Revelations: the autobiography of Alvin Ailey», Carol Pub. Group, 1995. 183 pp.
12. Cohan R. The Dance Workshop. Gaia Books Ltd. 1989. ISBN 0-04-790010-5.
13. Dancing many drums : excavations in African American dance / edited by Thomas F. De Frantz. *The University of Wisconsin Press*. 2001. 382 p.
14. Dunning J. Alvin Ailey: a life in dance. *Da Capo Press*. 1998. 468 pp.
15. Frederick William Mallandaine Ashton. URL: <http://www.ballet.co.uk/ashton/>
16. Julie Kavanagh: Secret muses: the life of Frederick Ashton, London: Faber and Faber. 1996. ISBN 0-571-14352-0
17. Luigi. URL:<http://www.luigijazz.com/>
18. Margot L. Torbert, «Teaching Dance Jazz». Margot Torbert. 2000. ISBN 0976407108, 9780976407102.
19. Seguin E. «Histoire de la danse jazz». 2003. Editions CHIRON, ISBN 2-7027-0782-3, 281 pp.